

Ante Šupuk
Šibenik

MATRIKULA BRATOVŠTINE BLAŽENE MARIJE U ŠIBENSKOM VAROŠU IZ GODINE 1452.

U arhivu Gradskog župskog ureda Sv. Jakova u Šibeniku pored 17 matica rođenih, 19 matica mrtvih, 10 matica vjenčanih, 1 matice krizmamih i 6 anagrafa — čuva se i 8 matrikula raznih šibenskih bratovština. Među njima najstarija je matrikula Sv. Marka iz XIV stoljeća, ali na žalost pisana talijanskim jezikom i bez popisa braće i sestara. Četiri matrikule pripadaju XV stoljeću. To su: Sv. Duha, Nove crkve, Sv. Ivana i Sv. Andrije. Sve su na talijanskom jeziku. Među njima najvažnija je ona Nove crkve (»Matricola della confraternita di Valle verde«) s popisom od preko 1000 bratima, među kojima ima mnoštvo meštara različitih zanata, i to gotovo mahom iz XV stoljeća, pa je ta matrikula najbolji dosad izvor za bogatstvo i raznolikost zanatstva u Šibeniku u doba Jurja Dalmatinca, kao i najbolji izvor za antroponimiju Šibenika XV stoljeća, jer najstarija gradska matica (»Liber baptizatorum«) počinje tek od 1581. godine. XVI stoljeću pripada samo 1 matrikula: Sv. Barbare, a to je »scuola di madona santa Barbara di Bombardieri«. Dvije matrikule (Sv. Duha i Sv. Križa) pisane su hrvatskim jezikom, ali potječu tek iz XVIII stoljeća. Samo jedna šibenska matrikula pripada starijem vremenu, a pisana je na hrvatskom jeziku. To je Matrikula bratovštine Blažene Marije u šibenskom Varošu iz godine 1452.¹

Zakoni, tj. kapituli te Matrikule složeni su »v arvaski jezik« i utvrđeni »od skupne bratće blažene vazda divice Marije vanka Grada i od Pomišlja na 20. miseca agusta 1452.« Međutim, sačuvani rukopis Matrikule prijepis je i potječe iz godine 1679, kad je dodan još jedan kapitul, te je popis bratima vođen od 1680. godine.

Matrikula je vrlo dobro očuvana. Kartonske korice obložene su kožom. Tek mali znaci bišavosti, više na unutrašnjoj strani korica, a manje

izvan, pokazuju njezinu starinu. Veličina iznosi 27 za 20 cm. Papir tvrd i odeblji. Prva su tri lista nenumerirana. Tu su dva crteža: na jednom Bogorodica s Isusom, a na drugom križ. Nakon toga slijedi numeracija po stranama od 1. do 62. Na stranama od 1. do 9. nalaze se tri indulgencije pape Inocencija XI, i to prva od 1680, a dvije druge od 1682. godine. Od 11. do 30. strane slijedi tekst Matrikule, a od 31. do 61. popis braće i sestara za razdoblje od 1680. do 1801. godine. Na strani 31. prije popisa stoji: »Nota di tutti li Fratelli della scolla. Ouo su Bratchia od schulle Blasene Marie od Varossa Sibenschoga pripisani u Matrichulli 1680.« Na prvom, počasnom, mjestu kao brat upisan je »Mnogo Po[stouan]i Go[spodi]n Pr[isvitl]i Iuan Dominich Bischup sibenschí«, a to je Joannes Dominicus Calligari, šibenski biskup od 1676. do 1722. godine. Na strani 58. stoji naslovna bilješka: »Novo Catalogo de Confrati Viventi estrati dal presente Libro, e qui Descritti per la Confusione, e col' Ordine dela loro ancianita della Agregazione, formato li 29. 7emb(r)e 1797.« Godine 1790. bratimom je postao serdar Luka Šupuk namjesto svog oca Šimuna, te je ujedno izabran za prokuratora u svrhu podizanja novog oltara. Od te godine popise nove braće i bilješke uz njih u knjigu Matrikule unosio je Šupuk, što je očito po veoma čitljivom, ispisanom i lijepom rukopisu, koji je posve jednak onom u drugim spisima koje je Luka u svojstvu serdara pisao, a sačuvani su u Arhivu općine Šibenik.²⁾ Jedna je ruka pisala latinske indulgencije i hrvatsku Matrikulu, kao i veći dio popisa bratima do 1790. godine, što očito govori da je bratovština imala svog pisara. Tek neki dijelovi u popisu braće nisu ni uredno vođeni ni dovoljno čitljivi.

Pisana 40 godina nakon dolaska Mlečana, Matrikula je gotovo puna tri i pol stoljeća, do kraja mletačke vlasti u Šibeniku, vršila svoju funkciju i jezično bila razumljiva i starincima i novodoseljenicima.³⁾ Svaki brat i sestra, tj. članovi bratovštine, bili su primorani da poznaju svaki kapitul Matrikule da se ne bi ogriješili o svoje dužnosti i da ne bi bili »depenani«. Kazne su za sve članove bile stroge »prez niednoga milosarja«. Stoga se Matrikula svake godine čitala dvaput, i to na Mrtvi dan i na Sv. Petra, i tom su prilikom morala doći sva braća, a oni koji nisu došli, morali su platiti i globu od 10 soldina u korist bratovštine. Od toga su bili opravdani samo oni koji su bili izvan Grada ili bolesni ili u nevolji ili »na gosposkoj zapovidi«, a članovi vijeća (dvorani) plaćali su znatno veću kaznu (1 libru).

Pojedini kapituli u Matrikuli sadrže ove odredbe:

1. Bratimom se postaje pristankom skupštine, plaćanjem pristupnice od 3 libre i polaganjem zakletve.
2. Zakoniti sin može doći na mjesto mrtva oca, ali s dozvolom braće, uz polaganje zakletve i uplatom od 12 soldina.
3. Brat na mjesto brata pristupa kao na mjesto oca, ali uz pristupninu od 3 libre.
4. Žena pristupa za sestru duhovnu uz iste uvjete kao i za bratima.
5. Kazna od 2 libre predviđena je za one koji se ne prihvate neke dužnosti u bratovštini.

6. Bratim na dužnosti dvoranina može biti samo jednu godinu.
7. Od jedne dužnosti na drugu brat može biti izabran tek nakon dvije godine.
8. Za svaku prevaru bratim treba da vrati »kavidal« i snosi kaznu. Ako ne plati, bit će zauvijek izbačen.
9. Kazne za psovke su novčane, a za tjelesnu povredu brat je zauvijek isključen iz bratovštine.
10. Kazne predviđene za uvredu ili povredu oficijala i kazne oficijalu za uvredu i povredu brata.
11. Kazne za one koji su nedisciplinirani na skupštini.
12. Novac od kupljenja i kazni namijenjen za mise umrle braće.
13. Trošak za ukop siromašne braće.
14. Trošak za one siromašne koji bi umrli izvan grada.
15. Dužnosti kad je pogreb nekog brata i kazne ako se ne dođe na sprovod.
16. Pomoć sirotama u kopanju »intrade«.
17. Kazne dužnicima koji ne vrate dug.
18. Dužnosti ako bi umro netko od obitelji braće.
19. Kako se kupuju stvari potrebne bratovštini.
20. Kazne onima koji bez dozvole i dogovora dvora učine neki trošak u bratovštini.
21. Tko je isključen iz neke bratovštine, ne može pristupiti u ovu.
22. Kada i kako se vrši primopredaja računa od strane starješina.
23. Suci mogu suditi samo po Matrikuli.
24. Dužnost da se ide na sprovod kad umre muž naše sestre i žena našeg brata.
25. Na Sv. Grgura svi su dužni doći na misu za mrtve.
26. Svi su dužni doći na čitanje Matrikule.
27. Na dan sv. Grgura mise za mrtvu braću, sestre i dobročinioce.

Bratovština je u neku ruku udruženje za uzajamnu pomoć nakon smrti hranioaca, jer se vodi zajednička briga za ukop siromašne braće (kap. 13), za one siromašne koji su umrli izvan grada (14) i pomaže se sirotama pri kopanju »intrade« (16). Najosnovnije obaveze odnose se na pogreb braće (15), na pogreb nekoga od obitelji braće (18, 24) i na mise za umrle (12, 25, 27).

Osim toga Matrikula u nekoliko kapitula vodi strogo brigu o vladanju svoje braće, njihovoj disciplini na skupštini. Strogo se kažnjavaju psovke, uvrede, nanošenje tjelesne povrede, prevare, nevraćeni dugovi (8—11, 17). Krajnja mjera za prevaru (8), tako za psost (9) i povredu (10) jest isključenje (»i veće nikadar da se nima vazesti«), a za dug bratovštini također je krajnja mjera isključenje, a mogući je poziv pred kneza, suce ili posobu (17).

Zanimljiv je princip rotacije dvórānā (5—7), kao i zajedničko odlučivanje o kupovini potrepština za skulu (19, 20).

Bratovština se u Matrikuli naziva *braština*, *braščina* ili *skula*. Njezina su tijela: skupština (skup), zatim dvor (uprava). Skupštinu sačinjavaju svi članovi, tj. braće i sestre. U dvor ulaze izabrani dvorani (članovi uprave, starješine), a među njima su suci i gastald koji izvršava odluke uprave.

Matrikula šibenskog Varoša svojim opsegom, brojem kapitula i sadržajem razlikuje se znatno od gradskih šibenskih matrikula. Na primjer, Matrikula bratovštine Nove crkve ima 60 kapitula, a ona Sv. Andrije (šibenskih postolara) 75 kapitula. Matrikula šibenskog Varoša opsegom i sadržajem, jezično i stilski približno odgovara Matrikuli bratovštine Gospe Vrpoljačke, koja doduše ima 36 kapitula, ali gotovo svaki od njih počinje uobičajenom formulom »još hoćemo i naređujemo« i neki su od njih potpuno jednaki kapitulima Matrikule šibenskog Varoša.⁴⁾ I uz malo uspoređivanja lako se može vidjeti da su matrikule šibenskog Varoša i Vrpolja prijevod ili prijepis neke gradske matrikule, ali nikako u cjelini nego samo u dijelovima, tako da su obje matrikule podešene novoj sredini, prilikama i uvjetima.

Varoška Matrikula pisana je latiničkim pismom i talijanskom ortografijom, pa zato što se u ovom radu Matrikula donosi u suvremenoj transkripciji, potrebno je zasebno dati ortografski prikaz Matrikule i točno utvrditi koji su znakovi, odnosno koja je skupina znakova upotrijebljena za naše glasove.

Glas *c* najobičnije se piše *c*: *Diuice*, *Pomochgnice*, *obraniteglice*, *suci*, *ofici*, *oficij*, *oficia*, *slocince*, *oficiala*, *oficial*, *oficialou*, *cerimoniam*, *sucem*, *criqui*, *oficialom*, *sudac*, *malicie*, *maliciu*, *dilnici*, *oficalon*, *criquu*; nešto rjeđe *cc*: *Diuicce*, *otcca*, *occa*, *succi*, *succe*, *oficcia*; isto tako rjeđe *z*: *mi-seza*, *otaz*, *licenze*, *pravizu*, *udouaz*, *udouiza*, *Misseza*, *sudaz*, *Dobrocinaz*; po jedanput svega *çç* i *zz*: *occa* i *diuizzu*.

Č najobičnije *c*: *ucignieni*, *pocimgniu*, *ciniti*, *receno*, *acetati*, *slocince*, *uciniti*, *cessa*, *ucinio*, *ucini*, *receno*, *cetiri*, *pocetach*, *rici*, *licence*, *cetire*, *ucigniena*, *muci*, *cini*, *cime*, *cim*, *recenu*, *nacinom*, *ucigniene*, *ucignieno*, *licenze*, *cihouu*, *cigniengie*, *nacin*, *nacinom*, *clouich*, *odluciti*, *odlucisse*, *Dobrocinaz*; vrlo rijetko *z*: *pozamsi*, *riz*, *obizaij*, *za*; najrjeđe, tj. svega po dvaput *cc* i *č*: *recceni*, *reccenu* i *ča*.

Č najobičnije *chg*: *napomochg*, *Pomochgnice*, *Braschginu*, *prisechgi*, *scubschginu*, *negtechgi*, *hotechgi*, *rechgi*, *Brachgi*, *nemochgno*, *bra(s)chgina*, *pomochgi*, *Braschginu*, *pomochg*, *Braschgini*, *rasumiuchgi*, *Braschgina*, *oduarchgi*, *chgiudi*; nešto manje *chi*: *Bratchie*, *carschiansche*, *Bratchia*, *hochiemo*, *charschianin*, *hochie*, *mochiu*, *Brachie*, *godschia*, *godischie*, *uechie*, *chuchie*, *brachia*, *uscharsnuchiu*, *vscharsnuchiu*, *uscha(r)snuchiu*, *Brachi(a)*, *charschiani*, *obchieni*; manje *ch*: *hotechì*, *godische*, *Braschine*, *prisechi*, *Braschinu*, *lupeschinu*, *Braschini*, *nimagiuchi*, *pomoch*, *rasumi-giuchi*, *scubschini*, *buduchi*, *nemochni*; nekoliko primjera *chgi*: *uechgie*, *hochgiemo*, *Bratchgiu*, *khuchgie*, *hocgiemo*, *Bratchgie*; jedan primjer: *ochigie* sa *chigi*, što je pisareva greška mj. *chgi*.

H gotovo uvijek *h*: *nasih, Duha, hochiemo, hotide, duhounu, onih, neharni, hotiti, gnihoua, prihodi, jih, bihu* itd. U nekoliko primjera poja-
vljuje se *ch*: *chtiti* (2 puta), *cichouu, od gnich*. Jednom samo: *negtechgi*,
pa se može pretpostaviti da je u riječi kao i u *chtiti g* i *ch* za glas *k*.

I obično se bilježi *i*: *matricula, alliti, zaconi, miseza, obizaij* itd. Tzv.
dugo *i* obično je *ij*: *coij, choij, choijchodir* itd., pa *i*: *Mijs* (2. mn.), ali i
samo *i*: *choi, coi*. U množini: *choiji*.

J obično se bilježi *gi* i *ij*, a mnogo rjeđe *g* i najrjeđe *i*. Primjeri za
gi: *giesu, gimagiu, giest, giesih, gier, tacogier, rogieni, gie, ordinagiamo,*
giednoga, giedno, tolichogier, giedan, chogiu, chogia, nimagiuchi, suogih,
i gios, suogie, chogiemu, imagiu, razumigiuchi, giednu, suogiu, milosargia.
Primjeri za *ij*: *Trojstua, Maijche, naij, nasoij, dostojno, doiyti, tacoiyer,*
ije, choije, sfoij, choija, poiyti, onoiy, suoij, nassoij, broij, doijde, obizaij,
toij, onoiy, gnioij, ordinaijemo, isaijdu, gosposcoij. Primjeri za *g*: *gime,*
gimagiu, gimamo, gima, gino, chogi, gisti, cogi, dogti, gim, gistu, gih.
Primjeri za *i*: *ios, tolichioie*. Često između dva samoglasnika, prema dana-
šnjem načinu pisanja, nema znaka *j*. To je najčešće u skupinama *ia* i *ie*
(*Hotia, priat, priata, oficia, priati, oficial, ceremoniam, bia, Aniuersaria,*
Marie, niedan, dospie, malicie, gdi e, ondi e). Ima takvih primjera za sku-
pine *iu, eu* i dr. Na primjer: *malicu, Mariu, meu*.

K je najčešće *c* ili *ch*: *matricula, zaconi, corist, docle, sculle, ucopati,*
aruaschi, dilnich, chacho, schulle, uchopati, chorist. Katkad se javlja *k*:
Kad, Kada, Issukarsta. Samo dva put je *q*: *criqui, criquu*. Jedanput *cch*:
cchachogie (—kako je) i jedanput *h*: *griesih*.

Lj gotovo samo sa *gli*: *Pomi(s)glia, pomgliom, odcupiteglia, gliubau,*
stuuriteglia, uoglion, scupgliengie, uoglia, chupgliengia, zadouogliti, nedi-
gliu, mogliena, boglie, udiglie, spassiteglia. Svega u tri riječi *gl*: *obrani-*
tegllice, migl, neuogli.

Nj najčešće *gni*: *ucignieni, pocimgniu, gnie, gnieguom, ucigniena, za*
gnie, gniegoua, gniegoue, gniegou, ucigniene, ucignieno, gnioij, cigniengie.
Češće *gn*: *utuardgneni, sadagni, smuchgne, za gn, smetgne, s gnimin,*
gnihoua, gnich, gnihoue. Često *ngi*: *spasengie, scupgliengie, postengie,*
chupgliengie, copangie, cigniengie, ufangie. Samo jedanput *nij*: *copanije*.

R vokalno je stalno *ar*: *aruaschi, martau, istargani, tuardo, suarhu,*
charu.

S obično *s* (*miseza, mista, sestru, giesu, missu, uossach, sse, nossiti,*
ossobiti, ossam, dasset, possobom, ssu, misseza, Issukarsta).

Š najčešće je *ss* (*nasse, dusse, nassega, dossa, odlucisse, Varossa*), ali
je često i *s* (*poslusati, nasu, sest, gios, sibenschi, Sibenica*). U skupinama
sch, *schg* i katkad *st* vrijednost je *š* (*godischie, carschiansche, scubschgi-*
nu, scupstine).

U uvijek *u* (*slauu, u miru, duhounu*). Samo jednom u majuskuli: *V*
ime i jednom u minuskuli: *v aruaschi*.

V uvijek u (*ziu, charu, uan, uiditi, stuar, sui itd.*). Ipak, u minuskulama *v: vrata, voglion, vratiti, sivot* i u majuskulama: *Vasda, Vanca, Vscharsnuchia, Varossa*.

Z se najviše bilježi *s: sla, spisu, uesati, usroch, chnesa, raslog, pines* itd., ali često i *z, i* to samo na početku riječi: *zaconi, za, zaclad, zato, zasto, zapouid, zuon, zalli*.

Ž najobičnije *s (Blasene, sloseni, podlosni, mose, darsan, sivot, dusnich, dusan, musa* itd.), a rjeđe, i to pretežno na početku riječi *z: ziuiti, ziu, zena, zenscha* pored *moze, odlaziusi* (mj. *odloziusi*).

Udvojeni su suglasnici: *cc* (za glasove *c* i *č*), *ss* (za *s* i *š*) i *zz* (za glas *c*). Pored toga udvajaju se znakovi: *ll* (*alliti, alli, tilla, sculle, dillo, millosargia, hotilla, schulle, tollichio, all' tillo, billo, billa, matriculle, dilla, zalli, billi, aprilla, matrichulli*) i *uu* u vrijednosti *v: duui, duuorani, duuoranim, suuoj, duua*. Slabost je te ortografije što su znakovi višeznačni (*cc, ss, zz*), a udvajanja *ll* i *uu* prati i upotreba *l* i *u* (*dui, duoranim*), pa je nedosljednost još veća, te sve skupa predstavlja prvenstveno grafijsku zbrku, a tek katkad očituje se tendencija da se na taj način obilježi akcent i kvantitet.

Zbrku unose i mnogi znakovi na gotovo svim samoglasnicima u obliku naših akcenata kratkouzlaznog i dugouzlaznog, zatim dugosilaznog, te znaka apostrofa. Na primjer: *giessù, oàa, a tò, ziu, sigùra, martaù, slauù, ziu, matriculù, braschginù, mochiù, gièsu, gimè, prisèchgi, proslauissè, suèga, sùì, otidè, scupnè Bratchinè, dussè* itd. Iako je to bilježenje nedosljedno i ne kazuje gotovo ništa, te je plod samo pisarske navike, ipak u tim primjerima ima i nešto dosljednosti: znak dugouzlaznog je na kraju riječi na samoglasniku *u*, a znak dugosilaznog je ponajviše na samoglasniku *e*, i to često onom genitivnom singulara.

Znak apostrofa upotrebljava se u tri slučaja. Prvo, najviše u riječi koje svršavaju na suglasnik: *od', dus', nasih', capitul', zaclad', dilnich', is', onih', posluh', pocetach', clouich'*, itd. Drugo, često iza *h: ch'giudi, pomoch'gi, nemoch'gne, rech'gi, h'otia*, i jednom ispred: *'hochiemo*. Treće, iza *d* u skupu znakova *dgn* i *dgi: utuard'gneni, rod'gieni*.

Enklitike i proklitike često su pisane skupa, ali proklitike mnogo manje od enklitika. Zamjenička enklitika se redovito se piše skupa: *gimase, chose, nimagiuchise, allise, chachogimse, sgniminse, choijabise* itd., isto tako i glagolske *je* i *bi: achobi, dabi, cimbi, daije, gdi, ondie, zastogie*, pa zatim ove enklitike: *ga, im, smo, su, ih, li*. Od proklitika skupa se pišu ovi prijedlozi: *s, k, u, na, po, za, od, iz*, ali ni oni uvijek, pa vezničke *a, i, te ne* uz glagole.

Prijepis Matrikule načinio sam na načelima suvremene ortografije. Interpunkciju sam bilježio po smislu. Ujednačio sam pisanje velikih slova na početku riječi. Odvajao sam enklitike i proklitike. Izostavljene riječi i slova omaškom pisara dodavao sam u zagradama, a pogrešno pisane

riječi označio sam nakon teksta ispod crte. Suglasnik *j* dodavao sam prema današnjem pisanju.

Sve ostalo, tj. ono što se odnosi na područje asimilacije, disimilacije, pa suglasnika *m* i *n* na kraju riječi i sve drugo — ostalo je nedirnuto.

Prijepis Matrikule

Lau Deo

Ova matrikula aliti zakoni od matrikule jesu učinjeni i utvardnjeni od skupne bratće blažene vazda divice Marije vanka Grada¹ i od Pomi(š)lja na 20. miseca agusta 1452, koji skupno na pomoć proslaviše jime svetoga Trojstva i slavne Divice, naše pomoćnice i obraniteljice karšćanske, koji zakoni alivan kapituli jimaju naša bratća svakom pomljom obluževati, a to jest na slavu svete vire karšćanske i spasenje duš naših. V ime Otca i Sina Duha svetoga i divice Marije, majke našega odkupitelja, ovdí počimnju zakoni od naše matrikule, složeni v arvaski jezik.

Kapitul parvi

Naj parvo (ako) hoćemo živiti u miru i u ljubavi našega stvoritelja, jima-mo otvoriti vrata od našega skupa alitivam od naše braščine, a to jer ako bi koji karšćanin hotia ulisti u našu braščinu, naj parvo i pri svega jima se prikazati s dobrom voljon naše bratće i s ljubavi naše skupštine i za nje napridak. Ta koji hotide biti u našoj braštini za brata jima platiti našoj skuli tri libra ali pridati zaklad ali poruka sigura za isti pinezi, i takojer jima biti dилnik od naše braštine. Hoćemo da ta koji otide ulisti u našu braštinu jima priseći na našu matrikulu kako hoće obušlužiti i poslušati svi zakoni sadanji i da oće činiti prez nijedne himbe i privare sa svom njegovom moću od duše i od tila. Hoćemo da ta koji bude ulisti da jima biti zamirem (!) u našu matrikulu. Hoćemo da nijedan od naše skubštine nima biti depenan ni izvadjen iz svoga mista ni živ ni martav, odloživši onih koji budu istargani iz naše braštine.

Ako bi sin doša na misto oca

N:o 2. Dostojno sin rodjeni od oca po pravomu matrimoniju može dojti misto oca martva. Zato hoćemo i ordinajemo da ako bi koji sin našega brata koji jest od pravoga matrimonija hotija ulisti u našu braštinu da takojer jima biti prijat s dobrom voljon i prisežbom kako je u parvomu kapitulu, a na misto tri libre jima platiti soldinov dvanadeste.

Ako bi brat rojeni hoti ulisti na misto brata

N:o 3. Još hoćemo i ordinajemo ako bi brat hotia ulisti na misto brata rodenoga koji je bio brat od naše skubštine, da ta jima biti prijat s dobrom

voljon i prisežbom kako je odzgora rečeno, i za korist naše skule jima platiti tri libre, koliko da bi novi brat doša priseći.

Ako bi koja žena otila priseći za sestru

N:o 4. Za pokazati dilo od milosarja svakomu, hoćemo i ordinajemo ako bi koja ženska glava hotila ulisti u našu braščinu za sestru duhovnu, ta budi prijata s dobrom voljon sve naše braće i da jima priseći kako brat i za introit jima platiti tri libre u komun od naše skule i sve jino skupljenje od pinez jima biti varšeno kako i ostale naše braće, a to hoćemo koji ulize u našu skubščinu, koliko brat ali sestra ali sin na misto oca, ter ne bi platili isti pinezi za režimenta onih sudaz ali da bi bili nehari naši suci škoditi ti pinezi od introita, da jisti suci jimaju platiti od svoga.

Kto ne bude htiti ačetati ofici

N:o 5. Za živiti podložni pod posluh, hoćemo i ordinajemo ako bi koji brat od naše skule bi obram na kikoli oficij braski, ter ako bi refuda ne htēci ačetati, da ta brat jima udilje platiti dvi libre ali dobar zaklad za ti pinezi.

Da dvorani nimaju stati veće od godišća

N:o 6. Za ne vezati jednoga veće neg drugoga, zato hoćemo i ordinajemo da nijedan naš dvoranin ne može stati u svoj oficij nego samo jedno godišće.

Da nijedan ne bude obram u oficij dokle ne dospije dva godišća

N:o 7. Ne hoteći zadržati bratću koji imaju stati u miru, zato hoćemo i ordinajemo da nijedan brat od naše skule može biti obram ni usilovan na nijedan oficij dokle ne dospije dva godišća prez oficija, počamši odkad bude dospi godišće od svoga režimenta.

Ko bi učini lupeščinu našoj braščini

N:o 8. Za kaštigati zločince, hoćemo i ordinajemo da ki kodir od braščine bude kojimu drago učiniti koju himbu i koju kodir stvar našoj braščini, da takvo ima vratiti kavidal ono česa bude učinio, a za sfoj grih jima platiti tolikojer penu koja mu bude odsudjena od starešin, i ako ne bi hotia platiti istu penu, da ima biti istargan iz naše skubštine, tolikojer dokle kodi bude živ da se nima vazeti za našega brata.

Ako bi brat brata obsova

N:o 9. Za činiti poštenje jedan drugomu ako bi koji brat od naše skule učini ali reka koju psost drugomu našem bratu, za parvi put jima platiti osan soldinov u komun od naše skule, a za drugi put soldinov šesnadeste u naš komun ka je rečeno, i ako bi treći put obsova, da jima platiti dvadeset i četiri; i ako bi stavio ruku brat na brata za udriti ga, ta brat jima biti istargan iz

naše skule i veće da se nikada nima prijati za naše(ga) brata, toliko ako bi učinio karv ali ne učinio.

Ako b(i) koji brat obsova ali udri našega oficijala, al' oficijal obsova našega brata

N:o 10. Zašto početak od smuknje jest zla volja i grube riči, zato hoćemo i ordinajemo ako bi koji brat od naše s(k)ule reka komekudir od naših oficijalov koju rič sramotnu, za parv(i) put jima platiti šesnadeste soldinov, a za drugi put trideset i dva soldina, a za treći put šezdeset i četiri soldina u komun od naše skule; i tolikojer ako b(i) koji oficijal obsova koga našega brata, da jima kaštigan biti kako je odzgora rečeno, i ako bi koji oficijal obsova koga dvoranina ali stavi ruku, da jima biti istargan iz naše skule i veće nikadar da se nima vazesti.

Da nijedan od naše braščine ne ima oblast govoriti prez ličence starešin

N:o 11. Da ako bi koji bio meju našin skupon može reći da bude slišan, hoćemo i ordinajemo ako bi koji od naše braščine mormora, ali govorio prez ličence od naših sudac, da jima platiti četire soldina udilje. Hoćemo ako bi učinjena zapovid da se muči i koji ne bi hotia obslužiti tu zapovid da plati četire soldina ali zaklad za nje.

Od kupljenja ko se čini u našoj skuli

N:o 12. Hoteći zadovoljiti našin ceremonijam duhovnim, hoćemo i ordinajemo da svaki od naše braščine, toliko sestra koliko brat, daržani jesu platiti jedan soldin svaku mladu nedilju naši(n) sucem, i da svaki brat ima biti daržan dojtj u svaku mladu nedilju u našoj crikvi na misu pod penu od četiri soldina, koja pena hoćemo da bude dupla našim oficijalom, i kada umre naš brat ali sestra da svaki naš brat i sestra jesu daržani dati po jedan soldin, i ti pinezi naši suci jimaju stratiti u mise za dušu onoga našega brata martvoga ali sestre.

Ko bi umra od naše skule nimajući se čime ukopati

N:o 13. Za dilo od milosarja ukopati martvoga, zato hoćemo i ordinajemo da ako bi od naše braščine, toliko brat koliko sestra, umarli nimajući svojih dobar čim bi mogli učiniti pogreb, mise i ostale stvari potribne, u to vrime naši suci jimaju stratiti na pogreb libar šest za vosak, mise i za zvon od toga ma(r)tvoga iz komuna naše skule i još k tomu pedeset soldinov ako bi od potribe bilo.

Ako bi umra ali se razboli kojikudir od naš(e) skule vanka svoje kuće

N:o 14. Kad razborito svi govorimo razlozi umarli, hoćemo i ordinajemo da ako bi se komu našem bratu dogodilo ali sestri da bi raznemogli ali umrli vanka svoje kuće, da braća jesu daržani pojti po istoga brata ali sestru dvadeste milj od kuće svoje, i zgodivši se ako bi njegova obitil ne imala odkuda

učiniti spize ali dil onoj braći ki budu obrani nositi to tilo martvo ali nemoćno, da tada naši suci jimaju njima spize potrebne učiniti, a da ti ki budu obrani jimaju nositi to tilo martvo ali nemoćno do njegove kuće. I još, ako bi komu našem bratu bilo zapovidano od naših sudac ali po gastaldu da jimaju pojti po toga u kotar šibenski ali van kotara ter ne bi hotili poslušati, jima platiti za svaki put penu u komun od naše skule sto soldinov mnetaske munite.

Ko ne bi doša na pogreb brata ali sestre

N:o 15. Za ukazati dilo od milosarja našoj braći i sestrami, zato hoćemo i ordinajemo: ako bi koji brat ali sestra umarli, da svaki od naše brašćine jima dojtii na pogreb od brata i od sestre pod penu od libre u naš komun, koja pena jima biti dupla našin dvoranom, a još jimaju svi od naše bra(š)ćine koji kode može hoditi jima pojti do kuće martvoga i od kuće do greba pod penu odzgora rečenu, odlaživši (!) osobiti uzrok.

Za činiti pomoć sirotan naše braće

N:o 16. Za pomoći onih koji budu u nevolji, hoćemo i ordinajemo da parvo godišće, toliko po smarti našega brata koliko od sestre, naša brašćina jimaju dati pomoć za uskopati intradu od život toga našega brata ali sestre ili dil al' sfe kako se bude razmisliti svoj našoj brašćini, a to na spize onih život samo za spizu ako jimati budu odkle; ako li ne budu jimati, tada na spize braće koji budu poslani na to kopanje ali ne drugi posli potrebnii od intrade, i ako ne bi koji hotia pojti kojemu bude zapovidano, da jima platiti soldinov šesnadeste u naš komun, koja pena hoćemo da je dupla našim dvoranom. I tako razumijući ako bi naša brašćina bila moljena pojti na to kopanje, jimaju slati po redu.

Ako koji dužnik ne bi hotia platiti svoj dug ali za nj dati zaklad

N:o 17. Za odvarći ćudi od malicije i zle naravi od nike naše braće, hoćemo i ordinajemo ako bi koji od naše brašćine budi kojimu drago bio dužan našoj brašćini koji kodir broj od pinez ali druge stvari, da ta dužnik koji bude dužam jima dati i vratiti dospivenim načinom našoj brašćini u osam dan po Uskarsnuću našega gospodi Isukarsta, i tako jina naša braća kako i naši dvorani. I ako ne bude hotiti platiti ali vratiti na ta termin, tada naši suci jimaju vazesti tome dužniku zaklad za ono ča bude dužan i od toga zaklada imaju učinit kako jim se bude razmisliti za korist naše skule, i ako ne bi hotia ta brat ali dvoranin zaklad za njegov dug, tada za penu od njegova neposluha jima platiti deset soldinov za parvi put, a za drugi libru, i ako bi tretii put bi neharam dati ali pinezi ali zaklad za ti dug i za pene učinjene, tada naši suci s ostalima dvorani mogu ga istargati toga neposlušna iz naše brašćine i j(i)z naše matrikule. I kada bude istargam ta dužnik, mogu oni pozvati ga prid gospodina kneza ali prid suce ali prid posobom, kako im se bude viditi za korist naše brašćine.

Ko ne dojde na pogreb kad umre tk(o) od kuće našega brata²

N:o 18. Ako bi kij kodi umra od obitili našega brata ali sestree, da svaki od naše brašćine jima dojtii na ta pogreb, razumijući ako bi umarła našemu bratu žena, otac ali mati i takojer našoj sestri da smo držani pojti na ta pogreb pod penu od deset soldinov, koja pena jima biti dupla našim dvoranom.

Ako bi suci hotili prokurati kukodir stvar za napridak od naše brašćine

N:o 19. Zašto je običaj reći gdi (j)je mnoštvo ondi (j)je i smetnja, zato hoćemo i ordinajemo da kada budu htiti naši suci koju kodir stvar prokurati za dobro i za korist od naše brašćine, jima sudac dozvati i skupiti svi svoji dvorani i još druga četiri brata kako jim se bolje bude vidilo i s njimin se dogovoriti i i učiniti ča bude za korist od sfe naše brašćine i sve ča bude učinjeno u toj skubščini jima biti vazda dobro učinjeno i twardo i ugodno, i ako bi koji reka suprotiva našoj naredbi ali suprotiva ča bude po njoj učinjeno, da jima platiti deset soldinov u komun od naše skule za svaki put koji bi suprotiva govorio.

Da nijedan dvoranin ne može učiniti nijednu spizu prez ličence svega dvora

N:o 20. Za pomarsiti čihovu kodir maliciju i obratiti sva dobra dila na bolje, hoćemo i ordinajemo ako bi koji dvoranin budi kojimu drago prez ličence i dogovora svega dvora učinio kukodir spizu od dobar naše brašćine, jima platiti za svaki put u komun od naše brašćine jednu libru i udilje vratiti ča bude stratio i sfu škodu koja bi se zgodila za to činjenje budi svarhu toga dvoranina.

Da nijedan koji bi bia istargan iz druge brašćine nima se vazesti u našu brašćinu

N:o 21. Kako je običaj reći da zali karščani nimaju biti dilnici s dobrimi karščani, zato hoćemo i ordinajemo ako bi koji bio istiram ali istargan iz druge brašćine od Šibenika i njegova kotara i ako bi ta hotia ulisti u našu brašćinu za brata, po nijedam način ni put nima se nit se može vazesti ali prijati pod penu od krivorotnika.

Po koji način i kada su daržani dvorani stari novin pridati razlog

No: 22. Za živiti dobro i s mirnin načinom, hoćemo i ordinajemo da svi naši oficijali stari pokle izajdu van iz svoga oficija da su daržani dati i vratiti braščini alitivan novim dvoranom dobar i pravi razlog od svega njihova ma- niža do osam dan pod penu svakomu od pet libar u komun od naše brašćine.

Da naši dvorani ne mogu suditi nego po matrikuli

N:o 23. Za neka svaki človik jima svoju pravicu, hoćemo i ordinajemo da naši suci ne uslobode se nijednu stvar učiniti ali odlučiti ni suditi nego kako

hoće i zapovida naša matrikula pod penu svakome od njih i za svaki put od dvi libre u komun od naše brašćine.

N:o 24. Za neka svaki človik jima veće ufanje u našoj brašćini, zato hoćemo i ordinajemo da svaki od naše brašćine bude obligan pojti na pogreb od muža naše sestre martva, a to kada bi bio udovac po smarti naše sestre, i tolikoje na pogreb od žene našega brata martva, a to budući udovica po smarti našega brata pod penu od deset³ soldinov svakomu, koja pena hoćemo dojde dupla našin oficijalon.

Od našega aniveršarija

N:o 25. Kada bude naš aniveršarij občeni za duše naše braće i sestar naših na dan svetoga Gargura, hoćemo da su sfa braća daržani dojti na rečeni aniveršarij po penu od libre, a dvoranom od dvi prez nijednoga milosarja.

N:o 26. Kada kodir bude se štiti naša matrikula, to jest dva puta na godišće, parvi put na dam Martvoga dne, a drugi put na dam svetoga Petra, koji prihodi sutradan po vskarsnuću našega spasitelja, svaki brat i sestra jimaju dojti na jistu zgor rečenu matrikulu po penu svakomu bratu i sestri od soldinov deset da jih jima platiti koji ne bi doša prez nijednoga milosarja u komun od naše skule, izvadvši onih koji bi bili vanka Grada ali nemoćni ali u nevolji, ter ne bi mogli dojti, ali na gosposkoj zapovidi. I dvoranin koji ne bi doša jima platiti jednu libru prez nijednog milosarja.

Na 3. miseca aprila 1679.

Kada se bihu skupili naša braća sutradan po Uska(r)snuću gospodina našega Isukarsta, odlučiše i učiniše da namisto aniveršarija koji se govori na dam s. Gargura da jima sudac dati libar šest n:o 6 našem poštovanomu kapelanu ali paroku, koji jima činiti izgovoriti toliko mis za duše naše braće i sestar i dobroćinac i da naša brać(a) daržani su dojti ti dan, to jest na s. Gargura u našu crikvu moliti go:a Boga i blaženu divicu Mariju i s. Gargura za njihove duše pod penu od libre, a dvoranom od dvi.

¹ »Granda« — ² »bratra« — ³ »destet«.

Rječnik nepoznatijih riječi

Ačetati (tal. accettare) primiti
al', aliti, alitivam, alitivan, alivan ili
aniveršarij (tal. anniversario) godišnjica, obljetnica
braća od skule članovi bratovštine
brašćina, braština bratovština
brat član
bratća, braća članovi, bratimi
budi neka je, neka bude
ceremonije (tal. cerimonia) obred, svečanost
čihov kodir čiji god
daržan dužan

depenan (tal. depennare) kažnjen
dilnik učesnik, sudionik
dojti doći
dokle kodir dokle god, dok god
dostojno s pravom
dvanadeste dvanaest
dvor starješinstvo, vijeće
dvoranin starješina, vijećnik
gastald (tal. gastaldo) nadstojnik imovine u bratovštini
greb grob
himba prevara
intrada (tal. entrata, entrata) polje, baština
introit (tal. introito) ulazak, učlanjenje, pristup
istargati izbaciti
izvadišvi odbivši, izuzevši, u značenju: osim
įmati imati
įino drugo, ostalo
įisti isti (lat. idem)
ka je kako je
kada kodir kada god
kapitul (tal. capitolo) član, poglavlje u pravilniku
kaštigati (tal. castigare) kazniti
kavidal (mlet. cavedal) glavnica
ki koji
ki kodir koji god, kojigod
kikoli koji koliko, kad
ko tko, ko
ko se koje se
koji koder, koji kodir, koja kodir, koju kodir, kome kodir koji god, koja god, koju god, koja god, kome god ili kojigod ...
komun (tal. comune) zajednica, bratovština
krivorotnik krivokletnik
kukodir koju god
libra mletački novac
ličenca (tal. licenza) dozvola, dopuštenje
malicija (tal. malizia) zloba
maniž (tal. maneggio) upravljanje
matrikula (tal. matricola) pravilnik, pravila
matrimonij (tal. matrimonio) brak
milosarje milost, oprost
mnetaske mletačke
mormorati (tal. mormorare) mrmljati, prigovarati
mlada nedilja svaka prva nedjelja u mjesecu
munita (tal. moneta) novac
neharni nemarni
nemoćan bolestan
nevolja siromaštvo
nikadar nikada
nje njezin
obitil obitelj
oblast pravo, vlast
obligan (tal. obbligato) dužan, obavezan
obram (obradi) izabran (odabrati)
odsluževati izvršavati
obslužiti izvršiti, poslužiti
odlazivši, odloživši u značenju: osim
ofici (tal. officio) starješinstvo, služba
oficijal (tal. officiale) starješina, službenik
općeni zajednički, javni

ordinajemo (tal. ordinare) naređujemo
pena (tal. pena) kazna
pinez novac
pojti poći
poruka jamstvo
posoba zbor
prez bez
prijati, prijat, prijata primiti, primljen, primljena
prisežba zakletva, prisega
prokurati (tal. procurare) nabavljati, kupovati
razlog račun
razumijući podrazumijevajući
refudati (tal. refudare) odreći se, odbiti
režiment (tal. reggimento) upravljanje
sestra član bratovštine
sigur (tal. sicuro) siguran, čvrst, pouzdan
skup skupština, sastanak
skupno zajednički, na skupštini
smuknja smutnja
soldin mletački novac
spiza (tal. spesa) trošak, izdatak
siratiti potrošiti
šesnadeste šesnaest
škoda, manjak, šteta
škoditi (mlet. scoder) utjerati štete
štiti čitati
ta taj, taj
takojer također
takov takav
ter te
termin (tal. termine) rok
(na) ti dan (na) taj dan
toliko tako, toliko, baš upravo
tolikojer upravo toliko, isto toliko, isto tako
udilje odmah
ufanje povjerenje
ulisti ući
van, vanka izvan
zaklad polog
zamirem zabilježen
vazeti, vazesti uzeti

Jezične osobitosti Matrikule

(Uz većinu primjera bilježe se brojevi u zgradama pojedinih kapitula iz kojih su primjeri uzeti. Uz primjere iz uvodnog stavka stoji (o), a iz završnog (27). U ovom pregledu daju se samo glavne fonetske, morfološke i sintaktičke osobine jezika Matrikule.)

Gotovo redovito svaka riječ koja počinje samoglasnikom *i* ima pre-jotaciju: *jime, jimaju, jimamo, jima, jino, jisti, jimati, jina, jistu*. Naročito su česte riječi: *jima, jimaju*. Ipak, svega tri-četiri puta, te se iste riječi pišu: *isti, ima, istoga, istu*, što ne znači da se u govoru nisu *prejotirale*. Ove pak riječi ne bilježe pre-jotaciju iako počinju samoglasnikom *i*:

izvađen, istargani, introit, Isucharsta, istargati, istirana, izajdu, Issukarsta i dr. U današnjem šibenskom govoru prejotacija se čuje samo u oblicima zamjeničkih enklitika *ih* i *im*, i to u ovakim primjerima: *evo jih, evo jim, da jih vidin*.

U svim riječima gdje mu je mjesto suglasnik se *h* bilježi: *hoćemo, hoteći, himbu, hotili, hoditi, Duha, duhovnu, nehari, neposluha, prihodi, nasih, onih, posluh, grih, svojih*. Jedino su dva primjera bez suglasnika *h*: *aruaski* (o) i *otila* (4). U današnjem govoru glas se *h* ne čuje. Ponajviše se gubi ili se na njegovu mjestu javljaju *v* ili *j*.

Razlike u izgovoru suglasnika *č* i *ć*, sudeći to po grafijama za pojedine glasove, bile su očite i pouzdane. U današnjem šibenskom govoru artikulacija afrikate *ć* približuje se artikulaciji *č*, tako da je slušni utisak jednak, te se suglasnici *č* i *ć* izgovaraju kao srednji glasovi.

Izgovor sonantnog *r* u svim slučajevima fiksiran je grafijom *ar*: *arvaski, parvi, martav, karv, svarhu, tuard* itd. Danas pak uz vokalno *r* gubljenjem suglasnika *h* stvara se glas *e*: *Ervat, Ervatica, Ervaska, ervaski, ervacki*.

U tekstu Matrikule dobro se još čuva glas *j* na mjestu štokavskog, odnosno mlađeg čakavskog *đ*: *takojer, rojeni, milosarja, tolikojer, meju*, ali ima i *jd*: *dojde, izajdu* i skup *d-j*: *utvrđneni, izvadjen, rodjeni, rodjenoga, odsudgena*. Danas je u svim tim slučajevima samo suglasnik *đ*, koji se u artikulaciji približuje suglasniku *dž*. Ipak čuje se *j* mjesto *đ* samo u riječima *gospoja, gospojica*.

U dugim i kratkim slogovima, kao iza suglasnika *r* refleks »jata« i dosljedno se bilježi: *divice, miseca, vire, živiti, dlnik, misto, dilo, dil, tilo, tila, rič, riči, grih, vrime, napridak, privare, potrebe, pri, prid* itd. Dvaput se javlja: *crikvi* (12), *crikva* (27). Dvaput *i*: *starešin* (8, 10), što je jedini primjer ekavizma u tekstu Matrikule. Današnji je šibenski govor također ikavski. Takav je u svojoj antroponimiji i toponomastici.

Uz ikavizam i tzv. šćakavizam dolazi obilno do izražaja. Suglasnički skup *šč* javlja se u riječima: *braščina* 34 puta, *godišće* 6 puta, *skubščina* 2 puta i *lupeščini* 1 put. Skup *št* javlja se znatno manje: *braština* 6 puta i *skupština* 4 puta. Dakle, skup *šč* 43 puta prema *št* 10 puta. Danas samo: *skupština, godište, lupeština*.

U tekstu Matrikule nema primjera za pojavu *l* na kraju riječi. Samo je takav primjer: *dil* (14), a glagolski pridjevi radni završavaju na — *a* (*hotia, doša, reka*), — *o* (*bio, učinio*) i — *i* (*hoti, učini*). U današnjem šibenskom govoru *l* se na kraju riječi redovito čuje u imenica i pridjeva: *bil, dil, gnjil, kotal, mil, pepel, posal, sokol, stol, topal, vrtal* itd., a katkad i kontrahirano *nije mi ga ža, koji mu je đava*. Glagolski pridjevi isključivo završavaju na — *a*: *doša, reka*.

Na kraju riječi katkad se javlja *n* mj. *m*: *meju našin skupon* (11), *osan* (9), *našin cerimonijam* (12), *našin oficijalon* (24), *sirotan* 3. mn. (16)

itd. pored *osam* (17), *našim oficijalon* (12), itd. Međutim, priličan broj primjera u kojima je *m* mj. *n*: *bude istargam*, *neharam* (17), *nijedam*, *istiram* (21), *na dam* (26) itd. govore da je pisar slabije razlikovao govornu vrijednost nazala, da je i sam govorio starinačkim šibenskim govorom, ali kao pisar ipak znao za razlike koje nije dosljedno provodio, nego štoviše i zbrku načinio. U današnjem šibenskom govoru promjena suglasnika *m* u *n* vrši se u nastavcima imenica, zamjenica, pridjeva, brojeva, u 1. licu jednine prezenta i u nekih veznika: *rukon*, *našon*, *novon*, *našinn* (3. padež množine), *sedan*, *pišen*, *osin*, *baren*.

Navedene fonetske osobine potvrđuju se češće u jeziku Matrikule. Stoga su one i osnovne glasovne osobine Matrikule, što znači da osobitosti koje se potvrđuju jednom ili rjeđe nisu možda i značajnije za starinački govor Šibenčana. Od rjeđe potvrđenih osobina navest ću samo neke. Negacija *ne* uz glagol *imati* javlja se nekontrahirano: *naime* (11), *neimala* (14) i kontrahirano: *nima* (10), *nimajući* (13). Zamjenica *tko* (*ko*) najčešće se javlja kao *ko* (13—16), ali jednom nemetatizirano *kto* (5) i jednom *tko* (18). Glagoli *doći* i *poći* glase: *dojti* (26, 27), *pojti* (14, 18, 24, 25). U današnjem šibenskom govoru ti primjeri glase: *nema*, *ko*, *doći*, *poći*.

Prema primjerima: *greba* (15), *smuknje* (10), *pomljom* (0), *človik* (23,24), *zali* (20), *odkle* (16) u današnjem šibenskom govoru kaže se: *greb*, *smutnja*, *sumljiv*, *čovik*, *zal*, *zali*, *oklen*. Prema: *vazeti* (10), *vazesti* (17) danas samo: *uzesti*. Oblik *prijati*, u kojem nazalno *e* iza *j* prelazi u *a*, danas ne postoji. Prema *štiti* (26) danas je *čitati*, a mjesto *počimnju* (0) samo *počimju* ili *počimlju*.

Prelazni oblik *mnetaske* (14) u prvom je dijelu još nedisimiliran, a u drugom s disimilacijom afrikate *č* u *š*. U današnjem šibenskom govoru nema disimilacije skupa *čk* u *šk*.

Dok su neke od navedenih fonetskih osobina i danas oznaka šibenskog govora (ikavizam, *l* na kraju riječi u određenoj kategoriji, *n* mj. *m* na kraju riječi i dr.), u morfologiji pretežno su stariji oblici kojima u današnjem govoru gotovo nikako nema mjesta. Jedino može se naći koji primjer pogrešne upotrebe akuzativa ili lokativa, što se može i danas čuti, ali samo akuzativa umjesto lokativa. Tako u tekstu Matrikule nalaze se primjeri: *ne može stati u svojoj oficij* (6), pored: *obram u oficij* (7). Ili: *dojti... u našoj crikvi na misu* (12). U jednom primjeru dopuna je uz glagol *pozvati* u akuzativu i instrumentalu: *pozvati ga prid gospodina kneza ali prid sunce ali prid posobom* (17).

Zanimljivi su primjeri: *meju našin skupon* (11), *na dan martvoga dne* (26), *našega gospodi Isukarsta* (17), pored: *gospodina našega Isukarsta* (27). Pored *mati* (18) ima *majke* (0). Kratka množina: *posli* (16).

U množini genitiv je bez nastavka ili s infiksom *-ov-*: *duš naših* (0), *od starešin* (8), *od naših sudac* (11), *svojih dobar* (13), *libar šest* (13, 27), *milj* (14), *onih život* (16), *od pinez* (17), *u osam dan* (17, 22), *od dobar* (20),

pet libar (22), *sestar* (25, 27), *mis* (27), *dobročinac* (27), *soldinov* (2, 9, 10, 13, 14, 16—19, 24, 26), *od naših oficijalov* (10).

U dativu množine imenica muškog roda nastavak je *-om*, odnosno *-on*, *-em*: *naši(n) sucem*, *našim oficijalom* (12), *našim oficijalon* (24), *dvoranom* (15, 16, 18, 22, 25, 27), a u imenica ženskog roda *-am*, *-ami*, *-an*: *cerimonijam* (12), *sestrami* (15), *sirotan* (16).

U akuzativu množine imenica muškog roda nastavak je *-i*: *koji zakoni alivan kapituli jimaju naša bratca obsluževati* (0), *poslušati svi naši zakoni* (1), *platiti isti pinezi*, *škoditi ti pinezi* (4), *platiti... za ti pinezi* (5), *ti pinezi... stratiti* (12), *dozvati i skupiti svi svoji dvorani* (19) itd.

U instrumentalu množine imenica muškog roda nastavak je *-i*: *s ostalima dvorani* (17), *s dobrimi karščani* (21).

Od zamjenica zanimljiv je oblik *s njim in se* (19) za 7. množine, s dodanim *n* na kraju. Dobro je uočiti i neke oblike od naš, njegov i njihov: *našega* (10, 16, 26, 27), *našemu* (9, 14, 15, 27), u množini: *našim* (12, 15) i *našim* (16), zatim: *od njegova neposluha* (17), *njegova kotara* (21), *od svega njihova manija* (22). Oblici pokazane zamjenice *taj* imaju osobitosti u 1. i 4. padežu jednine: *ta dužnik* (17), *ta koji* (1), *ta brat* (5, 9, 17), *za ti dug* (17), *na ta termin* (17), *na ta pogreb* (18) itd. I 4. množine glasi: *ti* (4, 5, 12). Odnosne zamjenice javljaju se u ovim oblicima: *ko* (8, 13, 15, 18), *kto* (5), *tk(o)* (18), zatim: *ča* (17, 19, 20), *česa* (8), *čime* (13), *čim* (13), *ki* (14), *ko* (u značenju: koje) (12), *koga* (10), *komu* (14, 15), *kojemu* (17). Neodređene zamjenice u drugom dijelu najčešće imaju *kodir*, *koder* (8, 10, 13, 15, 17—20), a manje *drago* (8, 17, 20).

Kao u zamjenica tako i u pridjeva u 2. i 3. jednine muškog i srednjeg roda uvijek su duži nastavci: *svetoga* (0), *pravomu* (2). Ima i primjera neodređene promjene: *oca martva* (2), *pogreb od muža... martva* (24), a jednom: *istargati toga neposlušna* (17). U 3. množine: *novim* (21, 22), *duhovnim* (12). U 7. množine: *s dobrimi* (21), *s ostalima dvorani* (17). Triput se potvrđuje oblik: *šibenski* (14), *šibenskoga* i *šiben(s)ki* (27).

Od brojeva navodim nekoliko primjera: *prez nijednoga* (25), *četire soldina* (11), *četiri soldina* (12), *druga četiri brata* (19), *treći put* (10, 17), Desetice i jedinice stalno se vezuju veznikom i: *dvadeset i četiri* (9), *trideset i dva* (10). Nekontrahirani su višočlani brojevi: *soldinov dvanadeste* (2), *soldinov šesnadeste* (9, 16), *šesnadeste soldinov* (10), *dvanadeste milj* (14).

Od glagola sačuvani su stariji oblici: *vazeti* (8), *vazesti* (10, 17, 21), *dojti* (2, 15, 18, 25—27), *pojti* (14—16, 18, 24), *dojdu* (18), *izajdu* (22). U upotrebi je aroist: *proslaviše* (0), *odlučiše*, *učiniše* (27). Ima primjera za glagolski prilog sadašnji i prošli: *hoteći* (12), *budući* (24), *nimajući* (12), *razumijući* (16, 18), *odloživši* (1), *počamši* (7), *zgodivši* (14), *odlazivši* (15), *izvadiivši* (26). U današnjem šibenskom govoru nema tih oblika. Glagolski pridjev radni završava trojako: *učini* (9), *hoti* (3), *hotia* (1, 2), *doša* (2),

umra (13), *učinio* (9), *govorio* (11). Mnogo ima primjera za glagolski pridjev pasivni: *prijat* (2, 3, 4), *obram* (5, 6, 7), *istargan* (8), *kaštigan* (10) itd. Mnogo je primjera i za kondicional sadašnji: *ako bi ... učini, ako bi ... obsova, ako bi ... stavio* (9) itd. Futur egzaktni redovno ima infinitiv m.j. glagolskog pridjeva radnog: *ako budu jimati* (16), *ako ne bude hotiti platiti ali vratiti, bude viditi* (17), *budu htiti* (19) itd. I danas se u šibenskom govoru čuje takav futur. Samo jednom, i to u istoj rečenici, pojavljuje se futur s infinitivom i glagolskim pridjevom radnim: *bude ... učiniti, ... bude učinio* (8).

Od nepromjenljivih riječi u upotrebi su prilozi: *ovdi, ondi, gdi, još, sgor, zgora, odzgora, vazda, udilje, nikada, nikadar, odkle, tada, van, suprotiva, takojer, tolikojer* itd. Prijedlozi: *u, v, s, sa, k, od, na, za, iz, po, do, pri, prez, pod, prid, van, vanka, svrhu, pokle, namisto*. Veznici: *i, a, a to, ter, al', ali, aliti, alivan, alitivan, neg, ni, nit, da, da ako, da kada, kad, kada, kada kodir, kako, jer, dokle, dokle kodi*, pa relacije: *zašto — zato, toliko — koliko, kako — zato*. Često se pojavljuje skup veznika jedan za drugim: *a to jer ako* (1). U današnjem šibenskom govoru jako je uobičajen prijedlog i prilog *vanka*, čemu je svakako doprinio i naziv varoške crkve: Gospa vanka Grada. Danas se kaže: *ovde, onde, di* m.j. *gdi, odozgor, vazda*. Kaže se: *brez pored bez, prija* m.j. *prije, prid (prida me)*. Vrlo je uobičajeno od m.j. o: *govorili smo od otomen*.

Iako mali tragovi morfološke strukture iz jezika Matrikule dopiru u današnji šibenski govor, ipak to nikako nisu stari nastavci, nego to su tek neki glagolski oblici i tek neke sačuvane nepromjenljive riječi. Tragovi prošlosti učestalo prisutni i danas tek su neki, i to s područja sintaktičko-stilističkih konstrukcija. U prvom redu to je upotreba prijedloga *od* s imenicom u genitivu i prijedloga *za* s infinitivom.

Prijedlog *od* s imenicom u genitivu u posvojnomo značenju mnogo je u upotrebi: *zakoni od matrikule* (0), *vrata od našega skupa* (1), *brat od naše skubštine* (3), *dilo od milosarja* (4), *brat od naše skule* (7), *pogreb od brata i od sestre* (15), *ćudi od malicije* (17) itd. Isto tako prijedlog *od* s imenicom u genitivu u pasivnoj konstrukciji katkad je u upotrebi: *učinjani i utvardnjeni od skupne bratće* (0), *koja mu bude odsudjena od starešin* (8). Jednom se u istom značenju javlja prijedlog *od* i *po* s lokativom: *ako bi komu našem bratu bilo zapovidano od naših sudac ali po gastaldu* (14). Česta je upotreba prijedloga *za* s infinitivom. Na primjer: *za udriti* (9), *za činiti* (16), *za uskopati* (16). Tom konstrukcijom najčešće počinju pojedini kapituli, označujući svrhu i namjeru: *Za pokazati dilo od milosarja svakomu, hoćemo i ordinajemo* (4), *Za živiti podložni pod posluh, hoćemo i ordinajemo* (5). Tako počinju i kapituli 6—20. i 22. Svrha se izražava i konstrukcijom *za neka* (23, 24).

Glagolima *imati, hotjeti* i dr. vrlo često pripadaju dopune u infinitivu: *jimamo otvoriti, jima platiti, otide ulisti, jima priseći, hoće odslužiti i poslušati, oće činiti, bude ulisti* (1), *može dojt, hotia ulisti, jima biti* (2) itd.

Bezbroj puta javlja se izraz pravne naredbe ili odricanja s glagolom *imati*: *jimamo otvoriti, jima se prikazati* (1), *jima platiti* (1—5), *nima vazeti* (8), *neima govoriti* (10), *neimadu učiniti, gima činiti govoriti* (27) itd.

Dopuna se uz glagol *imati* redovito javlja u pogodbenim rečenicama, kojih od svih zavisnosloženih ima najviše. Na primjer: *ako bi brat hotia ulisti... , da ta jima biti prijat* (3), *ako bi koji brat... reka... rič sramotnu, za parv(i) put jima platiti* (10).

Zanimljivi su primjeri upotrebe naglašenog oblika *jesu* i *jest* mj. enklitike *su* i *je*: *Ova matrikula aliti zakoni od matrikule jesu učinjeni* (0), *koji jest od pravoga matrimonija* (2), *daržani jesu platiti, da svaki naš brat i sestra jesu daržani dati* (12), ali: *da su daržani dati* (22).

Upotrebljava se genitiv mj. akuzativa: *Za pomoći onih koji budu u nevolji* (16). Uz zbirku imenicu *braća* ova je kongruencija: *da braća jesu daržani pojtj* (14), *da su sfa braća daržani dojtj* (25).

Očito je da Matrikula u sintaksi donosi i takve konstrukcije koje nisu bile svojstvene govornom jeziku šibenskih starinaca, nego onom knjiškom, administrativnom iz jezika notara i uprave. Pravni izrazi, pa neka sintaktičko-stilistička ponavljanja i riječi stranog podrijetla ukazuju na to da su se sastavljači hrvatski pisanih matrikula služili talijanskim uzorima i pri tom u naš jezik prenosili izraze koji nisu odgovarali duhu našeg jezika.

Pored tog djelomično stranog sintaktičkog utjecaja Matrikula sadrži vrlo bogat inventar jezičnih posebnosti. Jezik je Matrikule čakavski ikavski. To, doduše, pokazuju i drugi stari šibenski rukopisi,⁶⁾ ali varoška Matrikula iz godine 1452. svakako u tome prednjači, te će svojim dužim tekstom, kao i s određenom ubikacijom i datiranjem, pružiti nove podatke i potvrde u proučavanju prošlosti našeg jezika.

Što se u današnjem šibenskom govoru (štokavsko-ikavskom) sačuvaše tek ostaci ostataka iz jezika šibenskih starinaca, to objašnjavaju sva ona povijesna zbivanja od početka XVI do kraja XVIII stoljeća, a prvenstveno događaji iz sredine XVII stoljeća, kad je od kuge pomro golem broj starinaca i kad migracije iz Bosne donose novodoseljenike štokavce. Ipak, današnji šibenski govor (štokavski ikavski) u odnosu na druge obližnje istovjetne govore ima svoje osobine (Dolac, Gorica), kojima baš ostaci ostataka iz jezika starinaca daju pečat.

Pored toga što je Matrikula jedan od najvažnijih spomenika za upoznavanje starog šibenskog govora, ona je kao pravni dokument jedne srednjovjekovne vjerske zajednice važna za upoznavanje života i običaja starih Šibenčana, a uz to naročito je važnost Matrikule u dužem popisu bratima. Tu je zapisana antroponimija XVII i XVIII stoljeća šibenskog Varoša, Crnice i obližnjeg Pomišlja (Bilica).

Popis braće i sestara

Polovicu knjige Matrikule obuhvaća popis braće i sestara, i to za razdoblje od 120 godina, točnije od 1680. do 1801, kada je 10. prosinca unesena bilješka: »Dalli bancali novi furono agregati li infrascritti confrati novi Frane Juras q. Ante, Marco Sunara, Kojo Bogunovich d:o Scovich, Marta Festichia, Marco Rach q. Frane.« Imena braće unošena su kronološki: ime, prezime i godina ulaska. Još češće taj je popis u skupinama: s datiranjem iznad upisa, ili s kraćom napomenom da je izbor izvršen »giusto il praticato, e previo il loro giuramento«. Uz imena nekih članova stoji: »fratello novo« ili »sorella nova«, a uz druga: »in luocho di q. (navodi se ime) suo padre« ili »suo fratello«. Znak križa, da je brat umro, redovito je ispred imena, a za neke članove i piše: »mori li...«. Rjeđe, uz te bilješke postoje i druge, a sve će se to naći u indeksu koji je načinjen iz popisa braće i sestara.

Budući da je 1797. godine načinjen novi katalog braće, neka se prezimena i imena ponavljaju, što se vidi i po godini ulaska u bratovštinu. Katkad se ta godina ne slaže omaškom sastavljača novog popisa. Od ponovljenih imena u indeks ušla su samo ona koja su drukčije pisana ili su uz njih novi podaci.

Popis braće i sestara u Matrikuli pisan je na talijanskom jeziku, naime sve bilješke, dok se imena većim dijelom bilježe u našem jezičnom obličju. Sva sam prezimena s lakoćom pročitao, ali jedno nisam dešifrirao. To je iz godine 1768, na str. 51 (»Si anoto per fratello Stefano...«), pa taj upis nije ušao u indeks. Za križana imena u indeksu stoji: (križan). Skraćene ili neskrraćene riječi: relita (relicta), quondam i detto u indeksu sam sveo na: r., q. i d:o. U razrješavanju ostalih skraćivanja upotrebljavam zagrade.

Alaborouich † Marcho 1741. in locho di padre

Allat Jacou 1733.

Antunaz † Michel 1766.

Armencich † Illia 1680.

Assia † Giure 1728.

Bachasuna Nicolla 1801.

Bachulich † Miouil 1692, † Tomas 1680.

Baiza † Loure 1704, Simon 1764, † Sime 1764.

Baranovich (Baranouich) Aniza r. q. Ive 1798, † Bare 1741, Duiam 1795, Dujam q. Bare (križan) 1791, Gasper q. Bare (križan) 1798, Ica q. Mio 1792, r. Ika 1792, r. Manda (križana) 1796, Manda r. q. Pave 1798, † Martin 1741, mori del 1796, Mate q. Joso 1798, Mate 1791. in luccho di q. Zvane suo padre, † Michel 1733, † Paolo 1770, mori 1784. uciso da Petar Baranovich suo nipote, Pave (križan) 1796, Pave q. Ive (križan) 1798, Petar 1782, Pettar di Zuanne 1782, † Zuane q. Antonio 1766, † q. Martino 1770, mori 1791.

Baranovich Sarna Mate 1791.
Barich † Frane 1711, † Giuan 1696, † Mattio 1768.
Barin † Paue 1680.
Batiniza (Battiniza) Fran(ces)co 1782, Frane 1782, † Tome 1754, † r. Tomiza 1796, † r. Tomiza 1798, † Zuanne 1742.
Belamarich Marco di Ante 1800.
Blachie † Cosmo 1766.
Blagoeuich † Nichola 1680.
Blaseuich † Tomas 1715.
Bogunovich d:o *Scocich* Kojo 1801.
Borcillo † Ive 1785.
Borcilouich Zuanne 1785.
Borich † Zuitcho 1705.
Bracouich (Brachouich) † Ante 1733, † Giuan 1737.
Braijcouich (Brajchouich, Braicouich, Braicovich, Braikovich) † Bose 1703, † Gargur 1680, † Loure 1680, † Marco 1705, † Matio 1758, Simun 1791. in logo di q. suo padre, Simun 1791.
Braikovich Osman Mate 1776.
Brainouich † Antonio 1730, † Iuan 1741. in locho di padre, † Luca 1773.
Bugnieuaz (Bugneuac) † Bose 1680, † Giuan 1728, † Petar 1707.
Bulich † Nichola 1680.
Bulich d:o *Bogdan* † Giuan q. Pietro 1721.
Bunba † Bare 1761. in nome di suo padre
Busorou † Aniza 1680.
Busselich (Buselich) † Charste 1694, † Giuan 1680, † Mandalina 1680.
Butchouich † kaua(lie)r Andrea 1709.
Calauz (Kalauz) Carste 1793. in luoco di q. Luca suo fratello, Karste 1792, † Luca 1792, mori 1793.
Caluch (Zaluch) † Ante 1756, † Giacou 1712.
Carazole (Charasolle, Charazole) † Blaz 1742. in locho di padre, † Giosip 1761, Iviza 1778, Zuane 1778.
Carazole d:o *Joko* Ante 1800.
Celar (Cellar) † Filippo 1761. in nome di suo padre, mori 1796, † Gargo 1696, Gargo 1791, Giosip 1730. à nome del padre, r. Icha 1791, † Iuan 1745. in loco di padre, Lorenzo di q. Zuane 1777, Loure 1777, † Marco 1715, Marco 1796, Marco 1796. in logo di q. Filippo suo padre, † Matte q. Ante 1764, † Matij 1680, † Mio 1745. in loco di padre, † Nichola 1680, † Sime 1796, † Sime 1746. in loco di padre, r. q. Sime 1798, † Sime q. Filip 1798, † Stipan 1774, † Tomas in locho di padre 1712.
Celar d:o *Cochan* Stefano 1774.
Celareva Ica 1791. in luoco di suo marito q. Mate
Chatarich † Gasper 1680.
Chernich d:o *Costanouich* † Toma 1744. in loco di padre
Chiala (Chialla) Illia, 1791, 1795, Mate 1782, Mattio q. Zuanne 1782.
Chialetich † Giuan 1680.
Chialetta (Cialetta) † Loure 1747, † Stipan 1764.
Chiuouich d:o *Prebanda* da Varpoglie Nicholo 1712.

Clarendich (Klarendich) † Gargo 1712. in loco di suo padre, † Giadre 1712,
† Giercho 1754, Lorenzo 1773, Loure 1773, † Marta 1680. † Simun 1692,
† Tomas 1680.

Cochich (Kokich) † Joso 1772, Nicolò 1778.

Cogeglia (Cogheglia, Zogheglia) † Ante 1742, Mate 1761. à nome del padre,
† Mate 1761.

Cognieuodiza d:o *Tomicich* † Miouil 1712.

Costan Stipan 1801.

Costanouich (Chostanouich, Kostanouich) † Marco 1756, † Matij 1696, † Nichola
1680, † Nicola 1733, † Simun 1742. in locho del padre, † Sincha 1767.

Cosanouich d:o *Chergnich* † Mattio 1741. in locho di padre

Cosstre † Frane 1764. in loco di padre

Costrich † Girgo 1756, † Tome 1756.

Couaz (Covaz) † Pietro 1770, Tome 1778, Tomaso 1773.

Crisanovich † (reu(eren)do d(o)n Luca 1789, mori 1793.

Cuirgleuich (Cuirgliuich) † Giuan 1734, † Matj (!) 1735, † Mio 1754.

Cuirgliaz † Antona 1737.

Dabich † Mate (križan) 1791. Fù depenato per aver mancato alla contribuzione
della barilla consueta di vino, e stante suo consenso.

Dadich † Tomas 1737.

Dumich Simun 1771.

Episcopopulo Gio. Antonio ill(ustrissi)mo sig(no)r co(lonne)llo del contaolo di
questa Città di Sebenico 1786, † sig(no)r collo(nn)el Gio: Anton(io) 1786.

Erceg (Ercegh) † Ante 1741. in locho di padre, † Anton 1707. in loco di suo
padre, † Giure 1717. in loco di padre, † Giure 1728, † Luca 1737, † Marcho
1712, † Mio 1734, † Tomaso 1727, † Vrsulla 1680.

Ercegh d:o *Batiniza* † Sime 1742. in locho del padre

Ercegh d:o *Pizulo* † Pietro 1777.

Ercegh d:o *Supragha* Martin 1777.

Ercegouaz Marco 1766.

Falisich † 1704.

Fefela (Fefella, Vevella) † Ante 1757, Gioso 1777, Illia 1792, Joso 1777, † Matte
1764.

Fefelich † Barre 1734.

Festichia Marta 1801.

Filipaz (Filippaz, Pilipaz) † Giure 1696, † Matte 1730, † Mate 1741. in locho
di padre, Rade 1791. in luogo di q. Mate suo padre, Rade 1791.

Filisotich (Pilisotich) † Giosip 1703, † Ilia 1680.

Friganovich Carste 1792, Karste 1792.

Garbessa d:o *Igliadizza* Zuane 1776.

Garguricich † Andria 1737.

Gasilouich † Giuan 1730.

Gatara Frane 1789.

Gielinich † Gargur 1712, † Mare q. Michel 1712, † Petar 1680, † Stefano 1711.

Girghicich † Gregorio 1728.

Giunacouich (Junacouich, Junakovich, Giunacovich) † Ant(oni)o e Rade 1785, Blax 1791, † alf(ie)r Fran(ces)co 1764, Giosip 1775, † Mate 1754, † Matio Mio q. Ivan 1801, Pave q. Rade 1796, † Petar 1734, † Petar 1753, † Simun 1693, Simun 1792.

Giunacouich d:o *Sunara* Mattio 1775.

Giunacouich d:o *Ziacich* † Martin 1703.

Giuras Tomich † m(istr)o *Giure* 1741.

Giurich † *Frane* 1680.

Giurissich (*Jurissich*, *Jurisich*) † Ante q. *Ivana* (?) 1764, † *Giuan* 1737, † *Nichola* 1680, † *Stipan* 1733, † *Stipan* 1737, *Zuane* 1776.

Gladimer † *Vid* q. *Grego(ri)o* 1712.

Gliubcouich d:o *Danich* (?) *Simon* 1771. inuece di suo padre

Gliubich † *Anton* 1712. in locho di padre, † *Bose* 1680, † *Giuraj* 1680.

Gluglieuich (*Liulieuich*) *Vid* 1787, † *Zorzi* q. *Matte* 1764.

Goianouich (*Goianovich*, *Gojanovich*, *Gogianouich*) *Bare* 1801, *Giacomo* q. *Greg(ori)o* 1774. in luoco di suo padre, † *alfier Illia* 1765, *Jacou* 1774, *r. Paviza* 1791, † *Petar* 1785. fù uciso, † *Simun* 1742, *alf(ie)r Simun* 1792, *Simun* 1796, *Simun* 1798.

Goianovich *Mize Marco* 1799.

Goianovichia *Paviza* 1791. in lucco di q. *Petar* suo marito

Golemou † *Paue* 1758.

Grbesich d:o *Illiadica* † *Mio* 1754.

Grubisich (*Grubissich*) *Ante* 1791, † *Anton* 1698, † *Antonio* 1750, *Gargo* 1800, † *Giure* 1737, *Martin* 1754, *Michel* q. *Mattio* 1772, † *Nicola* q. *Matte* 1764, † *Nicolo* q. *Zorzi* 1768, † *Paul* 1696.

Gulin (*Gullin*, *Gulim*) *Ante* 1781, *cap(itan)io Ant(oni)o* 1781, † *Frane* 1741, † *Luca* 1756, † *Martin* 1680, † *Nicolla* 1741.

Halaburich † *Tomas* 1680.

Igliadiza *Ive* 1776.

Iuan, mnogo po(stoua)ni go(spodi)n pr(isuitl)j *Iuan Dominich*, bischup sibenschi 1680.

Jajnich (?) † *Jure* 1733.

Jacchsich d:o *Ninich* *Ante* 1785. in posto del di lui padre q. *Marco* 1785.

Jaxich (*Giahsich*, *Giachsich*, *Jahssich*) † *Anna* 1680, † *Gielina* 1680, † *Gioso* q. *Franco* 1772, mori del 1791. in atualità di gastaldo di questo anno, *Ivan* 1791. in loco di suo padre. q. *Joso*, *Ivan* 1791, † *Marco* 1747.

Junacouich Cergniak *Simun* 1791.

Juras (*Giuras*) *Ante* 1795, *Frane* 1796, *Frane* q. *Ante* 1801, *Gregorio* q. *Zorzi* 1772, *Illia* 1792, *Jure* 1791, *Jure* 1795, *Manda r. q. Gargo* 1798, *Stipan* 1796, *Stipan (križan)* 1798.

Klarich Mate 1801.

Kragnaz (*Kragniaz*) *Jure* 1795, *Jure* q. *Simon* 1791.

Laganovich (*Lagahnouich*) † *Gasper* 1680, *Matte* 1789, † *Mate* 1789.

Lassanouich † *me(sta)r Giuan* 1717.

Lerotich † *Miouil* 1680.

Livaia Stipan 1792, 1793.
Locas Simun 1790. in loco di sua moglie Manda
Loucassova Manda 1785.
Lourich † Simun 1741.
Luceuich † Giuan 1756, † Giure 1700, † Miouil 1717. in loco di padre
Luchich † Matij 1680, † Vid 1680.
Lugouich † Sime 1728, 1745.
Maglou † Giuan 1680, † Giuan 1730. à nome del padre, † Greg(ori)o 1770, Ivan
 1775, † Lucca 1728, † Martin 1715. in loco di suo padre, † 1734, Simun
 1796, Stogian 1774, Stoian 1774, Zuanne 1775.
Manenicich (Mamenicich) † Matij 1696, † Milisau 1680.
Maneniza (Manenica, Mameniza, Mamenica) † Giuan 1737, Ivan 1772, † Loure
 1741. in loco di padre, † Matte 1730. à nome del padre, † Mischo 1747,
 † Vulle 1742, arambassa Zuanne q. Lorenzo 1772.
Marchotich † Lucha 1680, † Simun 1680.
Marchou † Lucha 1691, † Luca 1735.
Marchouich † Giachou 1680.
Marcich † Jure 1733.
Marcich d:o *Cragnaz* † Simon q. Zorzi 1773.
Matich Andria (križan) 1756.
Melladich † Giuan 1717. Con ordine di sua eccell(en)za Conte. Fù depenato
 il d:o Marcouich (?) per istanza fata dalla fradellanza tutta.
Mernsich † Giuan 1734.
Miagleuich d:o *Bugnia* † Stefano 1767, mori 1797.
Miaglievich Ante 1801.
Miagostouich † Luca 1734.
Miculandra (Mikulandra) † Antte 1745, † Giuan 1756, Ivan 1789, † Mate 1734,
 Mate 1796.
Milcovich Petar 1796, Petar (križan) 1796.
Milich † Marcho 1680.
Milin d:o *Kokich* (Chochich) † Gioso 1772, Nicolò 1778.
Milin d:o *Tarmar* † Greg(ori)o 1776.
Milloseuich † Miouil 1680.
Mirdesich † Illia 1735.
Mirceta d:o *Rach* Stefano 1777.
Modunouich † Bare 1731.
Munimagaraz † Lucha 1730, † Rade 1703.
Nachich † Serdar Matij 1680.
Ninich (Nignich, Gnignich) Ante 1785, Bare 1789, Nicola 1798.
Nogulicich † Giure 1720.
Noguliza † Illia 1741. in loco di padre, Jivan (križan) 1765, † Nicolò 1730.
Noucouich † Loure 1680.
Omelich † Paul 1680.
Ozoraninoua † Clara 1696.
Pancota Miat 1798.
Pecchas (Pekas) † Ioso 1774, Mate 1798.

Perchetta (Percheta) Doimo 1769, Duiam 1769, † Loure 1758.
Perchetta Xarco Gasper 1798.
Perisich † Gioso 1740, † Giuan 1703.
Petrouich † Marche 1680, † Nichola 1680.
Petrouich d:o *Golem* † Filip q. Zuane 1712.
Pirchetich † Matio 1750.
Polich Gaspero 1733, Mio 1791, 1792, Petar 1767, Pietro q. Gaspero 1767,
 † Tadia q. Luca 1767.
Protegha (Protega) Luca 1791.
Punduriglco d:o *Gatara* Frane 1789.
Pundurincou † Giure 1735.

Rach † Giuan 1756, Ive 1796, † Iue 1798, Marco q. Frane 1801, Matia r. q.
 Fran(ces)co (križan) 1798, † Mio 1756, Stipan 1777.
Radach † Mio 1753.
Radachouich † Matij 1680, † Nichola 1709.
Radecich Ivan 1796.
Radecich d:o *Diedo* Ivan 1796.
Radich † Boxe 1771.
Radicha Manda 1793.
Radnich † Giuan 1691.
Radnich d:o *Chariza* † Giuan 1717. in loco di padre
Raiceuich † Anna 1712, † Giole 1720.
Raunin † Giuan 1680.
Reglia † Doimo 1778, † Iuan 1741. in locho di padre, Simun 1796, Simun q.
 Duiam 1798.
Reglianouich d:o *Cernogachia* Simun 1733, † Simun 1733.
Reglina Matia 1791. in loco di q. Duiam suo marito.
Rochou † Martin 1730.
Rocouich d:o *Modre* Ant(oni)o 1777.
Rora Ante 1781, 1795, Ante (križan) 1796.
Rorich † Tomè 1745, mori 1797.
Rossa † Bare q. Zorzi 1773, mori 1783, Giuseppe 1785. in posto del di lui fra-
 tello q. Bortolo, Joso 1785, Mate q. Bare 1800. in luogo di suo padre,
 † Micula 1731.
Rossich (Rosich) † Ante 1742, † Simun 1693.
Rucich † Miouil 1680.
Rupich (Ruppich) † Frane 1680, 1734, † Giadre 1718. in loco di padre, † Giosip
 1719, Martin 1756, Michel 1769, Mio 1769, † Nicolo 1733, † Pietro 1773,
 Stipan 1800. in luogo di suo padre q. Petar d:o Karagoj, † Vulle 1705.
Rupich d:o *Carlo* † Mio figlio di Fran(ces)co 1764.

Sabaz Catta moglie di Stef(an)o 1787, Cata moglie di Stipan 1787.
Sacara (Sachara) † Antonio 1764, † r. Cata 1791, † Paolo 1775. in luoco di suo
 padre, † Simon 1751, † Stipan 1704.
Sacarina † Cata 1791. in luoco di q. Pave suo marito
Scubagna (Scubagnia, Scubogna) † Iuan 1742. in locho di padre, Miho 1781,
 † Mio 1781, Sime 1798, † Stipan 1733.
Scuglich † Tomas 1680.

Scuglina † Luccia 1680.
Scugor Ivan q. Frane 1796, 1798, † Stipan 1680.
Scugorou † Fran(cesc)o q. Mattio 1772, mori 1793.
Sehse † Nichola 1696.
Seneta (Senetta) Ante 1785, Ante q. Zuanne 1785. in posto del padre
Seneta Busaz (d:o Busaz) Mate 1773, 1801.
Senetich † Filip 1680, † Giacou 1734, † Giuan 1680, † Giuan 1712. in locho di
 suo padre, † Giure 1692, † Lucha 1691, † Mate 1734, † Matio 1727, Matte
 1740, † Miouil 1721, † Nicola 1758, † Petar 1694, † Simun 1693, † Stane
 moglie del q. Natalle 1741.
Senetich d:o Busaz Mattio 1773.
Senetich d:o Couaz † Mate 1737.
Seralich (Serallich) † harambassa Giacou 1745. in loco di padre, † Iuan 1741.
 in locho di padre, † Mandalina 1680, † Petar 1693, † Vid 1747. in loco
 di padre
Sexo Boxe 1777.
Sexsich Tenento Boxo 1777.
Sexssich † Antte 1745, † Luca 1745.
Sfracach r. q. Lovre 1798.
Sfrascouich (Sfraschouich) † Lorenzo 1775, mori 1797, † Mattio 1771, † Nicola
 1742.
Sinchich Mate 1773.
Sinchich d:o Zunta Mattio di Zuanne 1773.
Sirchouich † Lucha 1880.
Slauicina † Mandalina 1680.
Slauiza (Slaviza) † Bose 1733, Ivan q. Karlo 1792, Ive q. Petar 1798, † Marco
 1756.
Slauiza d:o Karlo Iuan q. Michel 1791.
Slulich † Petar 1680.
Slatouich (Zlatouich) † Barre 1764, † Frane 1733, † Paul 1700, † Petar 1691.
Speranda † Filip 1751.
Stosich Ante 1795, Ante q. Mate 1791.
Sunara Marco 1801.
Supich † Ante 1742, † Ivanko 1772, Zuane q. Ant(oni)o 1772.
Supraga Martin 1777.
Supuch (Suppuch, Supuk) † alf(ie)r Cristoforo 1764, mori 1784, † Giuan 1680,
 † Giuraj 1680, ill(ustrissim)o sig(no)r Luca sar(d)ar fù entrato per
 confrate ed eletto per procaratore dell'erezione del'altare novo in loco
 di q. Simon suo padre 13. giugno 1790, sig(no)r sard(a)r Luca 1790,
 † Martin 1696, Simon nipote del d:o q. Cristoforo 1785. fù aggregato
 nel maneggio per fratello, passò a miglior vita d:o Sime li 7. xbre 1789.
Supuchoua † Chate 1680.
Tamburicich † Nicola 1721.
Tegarich † Miouil 1680.
Tomasseuich † me(sta)r Lucha 1680, † me(sta)r Miouil 1680.
Tomich † Luca 1730.
Tomich d:o Juras (Giuras) Ante q. Luca 1791, † mistro Antonio 1767.

- Tulich* † Loure 1730, † Pilip 1698, † Vulle 1717. in loco di padre.
- Vargliauaz* (Vargliaz, Vergliauaz, Vergliaiaz, Vergliaz, Virgliauaz, Virgliaz)
 † Ante 1756, † Frane 1742, † Iuan 1730, † Lorenzo 1775, † Miouil 1680,
 † Miouil 1720, † Matte 1737, Mate 1793. in luoco di q. Petar di suo
 padre, † Petar 1753.
- Veich* † Giuraij 1680.
- Veichia* † Chate 1680.
- Vercich* † Tomas 1680.
- Verglieuaz* d:o *Beccus* † Roco 1764.
- Vhoda* † Bare. invece di suo padre
- Videglich* † Marcho 1680.
- Vidouich* † Iuan 1733, † Marco 1727, † Nicola 1745. in loco di padre, † Petar
 1680, † Simun 1680.
- Visnich* Ante 1796, † Girgho 1756, Ivan 1792, Jacou 1791. in luoco di suo padre
 q. Gargo, Jacou 1791, † Jure 1733.
- Visnich* d:o *Clarendich* † Gasparo 1761.
- Vladich* † Rocho 1737.
- Vladisalich* † Dragossau 1680.
- Volich* † Giuan 1734.
- Vrancich* † Anton 1700, † Giure 1734, † Tadia 1720, † Vid 1756.
- Vrucalo* Gargo 1768, Gregorio 1768.
- Vruchalo* d:o *Ostoich* † Nicola 1717.
- Vtievich* † Giuan 1720, † Nicola 1692.
- Vucelichia* † Mandalina 1680.
- Vucenouich* (Vucenovich, Vuçenovich) Ante 1771, † Giuan 1719. in loco di
 padre, Mate 1801, † Matij 1720, † Michel 1727, Pave 1772, Nicolo q. To-
 maso 1772, Paolo 1768, Pave 1768, Stefano 1769, † Stipan 1680, 1769.
- Vucenovich* d:o *Loio* Ante 1771.
- Vucheuich* † Bossa moglie del Miaille 1738, † Gielle 1742.
- Vuchicheuich* † Petar 1735.
- Vuchimilich* † Petar 1680.
- Vachusich* (Vuchussich) † Giuan 1692, 1707, † Mate 1742.
- Vudrachouichia* † Mara 1707.
- Vudrasina* † Giuan 1680, † Miouil 1680, † Petar 1680.
- Vuhsich* † Martin 1692.
- Vuicich* † Nichola q. Stojan 1712.
- Vuodich* † Mate 1734.
- Zaninouich* (Xaninouich) † Greg(ori)o 1741. in locho di padre, † Simun 1727,
 † Marco 1753.
- Zarnogachia* (Cernogachia, Carnogachia) † Anton 1717. in loco di padre, Jela
 r. q. Petar 1798, † Michel 1774, Mio 1774, † Nicola 1721, Nicolò 1766,
 † Paul 1718. in loco di padre, Petar 1789, † Petar 1789, † Stipan 1692.
- Zarnogachia* d:o *Cocheza* Nicolo 1766.
- Zepina* (Zeppina) † Giuan 1720, † Matte 1764.
- Ziacich* (Zjacich) Jacou 1789, † Joso 1793. in loco di q. Petar suo padre,
 Morì 1797. e si anotò per lui il suo nipote Toma q. Paue, † Zuita 1680.
- Zidou* d:o *Braicouich* Osman Matio 1776.

Zillich (Zilich) † Frane 1742, † Tome (?) 1742. in locho di padre, † Zuane 1732.
Ziuchouich (Xiuouich, Ziuouich, Xivcovich) Fran(ces)ca terziaria 1798, † Jure 1733, Lucha 1680, Martin 1791, 1792, Matij 1680, 1704, † Nichola 1704, † Stipan 1630, † Vid 1733.
Zorcich (Zorzich, Zorçich) † Antonio 1758, Bare 1776, † Bare 1776, † Marco 1698, † Matte 1756, Mio 1767, Michel q. Zorzi 1767, Paviza mogle di Jacou 1801, † Stipan 1680.
Zorizich † Ellia 1764.
Zulinouich † Matij 1680.
Zuraeuich † Frane 1680.
Xarco Matia r. q. Gargo 1801.
Xiuouich alias *Suppuch* (Xivcovich d:o Supuk) Giacomo 1775.

Popis bratima s ostalim podacima o njima svakako ima višestruku važnost. Tu su prezimena i imena ne samo jednog predgrađa nego i šireg prigradskog područja, a ostali podaci uz ta imena pokazatelji su društveno-ekonomskog stanja i katkad imaju lokalnu povijesnu vrijednost. Uz to antroponimna građa, koja je najvećim dijelom data u našem jezičnom obličju, daje određen uvid u fonetski razvoj šibenskog govora u prošlosti.

Popis bratima u Matrikuli »blažene vazda divice Marije vanka Grada i od Pomišlja« sadrži bratime iz predgrađa Varoš i prigradskog sela Crnice,⁷⁾ te obližnjih sela: Bilice, Lukovnik, Pokojci (danas Rakovo Selo), Dubrava i dr.⁸⁾ Sve su to novodoseljenici, a mali je broj onih koji su u šibenskom Varošu živjeli prije 1649. godine. Ako usporedimo prezimena bratima iz Matrikule s onima u najstarijoj varoškoj matici Nomina baptizatorum vile Varos 1624—1638,⁹⁾ onda se vidi mali broj varoških prezimena koja se nastavljaju (oko 20), a svega 5—6 učestalije (Friganović, Gojanović, Grubišić, Junaković, Zjačić, Zlatović), što najbolje pokazuje koliko je u 1649. godini kuga odnijela i varoškog stanovništva.

S obzirom na starinu, prezimena u Matrikuli pokazuju tri sloja: stariji, mlađi i noviji sloj. Da se vide promjene koje su nastale u XVII stoljeću, važno je odrediti kvantitet pojedinog sloja. U popisu bratima ima oko 250 prezimena. Od tog broja nešto preko 30 prezimena nastalo je od starih narodnih imena (od osnova i riječi: brat, blag, bor-, budi, ljub-, gnoj, grub, mil-, rad, rud, slava, vlad-, vuk), a samo je 5 složenih (Gladimer, Mjagostović, Vladisalić, Vukmilić, Vudragović, Vudražina). Učestalija su: Brajković, Gojanović, Junaković i Vučenić. Od svetačkih i biblijskih imena ima oko 40 prezimena (izvedenih od 20-tak imena), od kojih su učestalija: Baranović, Jakšić, Juras. Najviše je prezimena od raznih nadimaka (npr. Čelar, Erceg, Crnogaća). Među njima su ona turskog podrijetla (npr. Halaburić, Kalauz, Karadžole, Vrljevac). Ovi podaci uvjerljivo govore da je proces postanka prezimena od narodnih jednočlanih i dvočlanih imena, kao i proces postanka prezimena od svetačkih i biblijskih imena u Šibeniku i njegovoj najbližjoj okolini u toku XVII stoljeća bio remećen prodorom nadimakačkih imena, od kojih su nastala brojna nadimakačka prezimena.

Po tvorbi najviše je prezimena hipokoristika s nastavkom -ić (npr. Barić, Radić, Rorić) i onih od primarnih osnova na -ko (npr. Brajković, Panjkota od Pajinko, Zorčić). U šibenskoj antroponomiji javljaju se i ove tvorbe: Bare — Baran — Baranović, Košte — Koštan — Koštanović itd., zatim tvorbe na -ac: Antunac, Filipac, Ercegovac, Vrljevac itd. i patronimci s nastavkom -ov.

Od muških imena najviše ima varijacija po imenu šibenskog patrona sv. Mihovla: Miovil, Mijo, Miško, Mijat, Miho, Mijail, pa od imena Ivan: Ivan, Jivan, Ive, Ivica, Ivanko i ova: Ante, Anton, Antonija, Tome, Toma, Tomas. Ukupno je 37 svetačkih muških imena, a svega 8 narodnih (Božo, Bože, Cvitko, Dragosav, Milisav, Rade, Stojan, Vid, Vule). Ženska su imena: Ana, Anica, Boža, Cvita, Ika, Jelina, Jele, Jela, Kata, Kate, Lucija, Klara, Mara, Matija, Manda, Mandalina, Marta, Pavica, Stane, Šinka, Tomica, Uršula. Dakle, opet mali broj narodnih prema broju svetačkih imena.

U popisu je sačuvano i 40-tak nadimaka, od kojih su neki danas sasvim iščezli, a neki preuzeti kao prezime (npr. Iljadica, Picula, Sunara), a samo neki i dalje u svojstvu nadimka (npr. Baranović Srna).

Antroponimija nekog kraja prati povijesne i društvene promjene, a isto tako i jezične promjene, te prezimena i imena iz popisa bratima u Matrikuli nemaju samo antroponimnu nego i jezičnu vrijednost, pa će se i u njima odraziti glasovne osobine šibenskog govora. Tako, ikavizmu bit će podložna i određena imena: Cvita, Cvitko, Stipan, Sirković. Dok se u tekstu Matrikule katkad na kraju riječi javlja *n* mj. *m*, u prezimenima Maneničić, Manenica češće je *n* od *m*. Zanimljivo je i to što se u tekstu Matrikule vokalno *r* bilježi isključivo *ar*, a u imenima i prezimenima u popisu bratima bilježi se: *ar*, *er*, *ir* (npr. Varljac, ali Cvirljac, Mirdešić, Cernjak, Kernjić). Dok se u tekstu Matrikule suglasnik *h* samo katkad ne bilježi, u popisu bratima samo se katkad bilježi (Uvodić, Laganović, Erceg, Ercegovac, Relja, Reljanović, Mijo, Miovil, Mijat, a po jedanput: Halaburić, Lagahnović, Uhoda i Miho). Taj nesklad u nekim glasovnim osobinama između jezika u tekstu Matrikule i prezimena i imena u popisu bratima, pored ostalog, dokazuje da je prijepis Matrikule, načinjen 1679, zaista vjeran originalu iz godine 1452.

Mali broj onih koji uz imena nose oznaku zvanja ili neke vojne i upravne dužnosti i počasti (5 meštara, 3 alfijera, 2 harambaše, 2 serdara i dr.) pokazuje neosporno da su u popisu bratima sve to težaci i seljaci, u stvari koloni šibenske gospode, koji su u nemirno tursko doba najviše snosili teret ratovanja, a kasnije više životarili nego živjeli, te se stoga i bunili, kao što je to bilo u prvoj polovici XVIII stoljeća. Među tim Varošanima u buntovnom pokretu sudjelovali su kao kolovođe ovi bratimi: Mijo Vučenović, Petar Seralić, Ive Žilić, Ive Mamenica i Šime Gojanović.¹⁰⁾

Na osnovi prikaza i analize Matrikule bratovštine »blažene divice Marije vanka Grada i od Pomišlja«, neće se pretjerati ako se kaže da ide u red najdragocjenijih hrvatskih jezičnih spomenika Šibenika i njegova pod-

ručja, da je ona važan prilog u proučavanju prošlosti šibenskih i dalmatinskih bratovština i osobito kao povijesni, pravni, društveni, jezični i antroponimni dokument u proučavanju prošlosti Šibenika. Na kraju vrijedno je spomenuto i to da Matrikula šibenskog Varoša ide u red najstarijih dalmatinskih matrikula pisanih hrvatskim jezikom, na latiničkom pismu i starom čakavskom narječju.¹¹⁾

BILJEŠKE

¹⁾ Krsto Stošić, Varoška župa u Šibeniku, Šibenik 1932, str. 22, 23. Matrikula se čuva u arhivu Župskog ureda Varoš.

²⁾ Krsto Stošić, Svetište bl. Gospe od Vrhpoljca, Šibenik 1922, str. 52. Vidi ib., Galerija uglednih Šibenčana, Šibenik 1936, str. 83.

³⁾ Matrikula je svojim tekstom iz XVI stoljeća bila namijenjena ne samo starijima Varošanima Šibenčanima prije 1649. godine, kad je velika kuga pomorila najveći dio Šibenčana, nego je bila namijenjena i mnoštvu novodoseljenika, koji su se baš od sredine XVII stoljeća u vezi s turskom opasnošću i potrebama feuda i crkve naseljavali u gradu i okolici, Vidi: Jelka Perić, Šibenik u kugi za kandidijskog rata 1649, Šibenik s. a., str. 10. i Stipan Zlatović, Franovci države presv. Otkupitelja i hrv. puk u Dalmaciji, Zagreb 1888, str. 93.

⁴⁾ K. Stošić, Svetište bl. Gospe od Vrhpoljca, ib., str. 42—49.

⁵⁾ Na primjer u Matrikuli sv. Andrije mnogi se kapituli odnose na postolarski zanat, ali pored toga postoje i ovakve odredbe (kap. 30): »Anchora uole(m)o e ordi(nem)o ch' si alugu(n) de n(ost)ra fratalia fara la uergogna cu(n) la femina o si la mittira sutu se i(n) zodecha paga .ss. 20.« U Matrikuli vrpoljačkoj o tome se govori u 4. kapitulu, ali ovako: »Još naređujemo, ako bi ki brat ali sestra daržali hotnicu ili hotnika, imajući ženu svoju pravu ali muža, hoćemo da se pokara i posvisti do dvakrat, a tretom da se izrene iz naše braščine ne pokajući se od griha.« Takve odredbe nema u Varoškoj matrikuli.

⁶⁾ Ante Šupuk, Šibenski govor, Pitanja književnosti i jezika, knjiga IV i V, Sarajevo 1957—58, str. 143, 144. i Dr Ivan Bojničić pl. Kninski, Izvješća o kretanjima turske vojske uz hrvatsku granicu u drugoj polovici XVI vijeka, Vjesnik kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskog arhiva, godina XVI, Zagreb 1914, str. 60—101.

⁷⁾ Crnica je imala svoju župu od 1610—1649, a onda je pripojena varoškoj župi. Bilice su pripojene varoškoj župi 1604. godine (v. K. Stošić, Varoška župa u Šibeniku, Šibenik 1932, str. 6).

⁸⁾ Ante Šupuk, Anagraf župe šibenskog Varoša iz godine 1828, Arhivski vjesnik XIV, 1971, str. 208, 209.

⁹⁾ Ta se najstarija varoška matica čuva u Župskom uredu Varoš.

¹⁰⁾ Dr Ivan Grgić, Buntovni pokret dalmatinskih težaka 1736/1740, Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. VI—VII, Zagreb 1960, str. 552. i d.

¹¹⁾ Enciklopedija LZ, Zagreb 1955, v. Bratovština, str. 604. Za zadarske matrikule v. Vladislav Cvitanović, Popis glagoljskih kodeksa u zadarskoj nadbiskupiji, Starine knjiga 47, Zagreb 1957, str. 197—221, pa uz Zbornik Zadra, 1964. v. i Starine knj. 42. i 43. Za splitske matrikule v. Čakavska rič br. 1. i 2. od godine 1971. Tu je u br. 1, str. 113, bilješka 1. i 2. navedena literatura o dalmatinskim matrikulama.